

PELASTUSOPISTO

Jämsän paloaseman muutos ympäri vuorokautiseksi pelastajan näkökulmasta

Kysely Jämsän paloaseman palomiehille

Leevi Hetekorpi

2/2025

Opinnäytetyö / pelastusalan päällystötutkinto (AMK)

Tiivistelmä

TEKIJÄ:	Leevi Hetekorpi
OPINNÄYTETYÖN NIMI:	Jämsän paloaseman muuttuminen ympärivuorokautiseksi pelastajan näkökulmasta
OPINNÄYTETYÖN MUOTO:	tutkimuksellinen
JULKISUUSASTE:	julkinen
OHJAAJA:	Jari Vehkala
TUTKINTO:	pelastusalan päällystötutkinto (AMK)
SIVUMÄÄRÄ:	42
TARKASTUSKUUKAUSI JA -VUOSI:	2/2025
AVAINSANAT:	Ympäri vuorokautinen työvuoro, muutos, Jämsä

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin Jämsän paloaseman siirtymistä ympärivuorokautiseen toimintavalmiuteen pelastajan näkökulmasta. Opinnäytetyössä käytiin aluksi läpi pelastustoimen työaikaa, työhyvinvointia sekä Jämsän paloaseman ympärivuorokautiseen valmiuteen vaikuttavia tekijöitä.

Opinnäytetyössä kysyttiin Jämsässä aloittaneilta pelastajilta (12kpl) anonymisti mielipiteitä, miten päiväpaloaseman muuttaminen ympärivuorokautiseksi yleisesti onnistui. Kyselyssä selvitettiin paloaseman tilojen, kaluston, perehdyksen ja yhteistoiminnan onnistumisia ja epäonnistumisia muutoksessa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada käsitys siitä, miten Keski-Suomen pelastuslaitos onnistui paloaseman muuttamisessa ympärivuorokautiseen valmiuteen. Mahdolliset havaitut ongelmat saattavat helpottaa tulevaisuudessa saman muutoksen kokevia paloasemia valmistautumaan muutokseen hieman paremmin.

Abstract

AUTHOR:	Leevi Hetekorpi
TITLE OF THESIS:	The transformation of the Jämsä fire station into a 24/7 from firemen point of view. <i>Alaotsikko englanniksi</i>
TYPE OF THESIS:	research-based thesis
PUBLICITY:	public
SUPERVISOR:	Jari Vehkala
DEGREE:	Bachelor of Rescue Services
NUMBER OF PAGES:	42
MONTH AND YEAR OF REVIEW:	2/2025
KEYWORDS:	24/7 working time, change, Jämsä

This thesis examines the transition of the Jämsä fire station in Central Finland to 24/7 operational readiness from firemen's point of view. The thesis initially reviews the working hours of the rescue service, well-being at work, and the factors affecting the 24/7 readiness of the Jämsä fire station.

The thesis used an anonymous survey to ask the 12 firemen who form the initial strength of the Jämsä fire station following the transition for their opinions on how successful the transition was in general. The survey investigated the successes and failures relating to the facilities and equipment of the fire station and to the familiarization and cooperation of personnel in the course of the transition.

The aim herein is to gain an understanding of how the Central Finland Rescue Department succeeded in changing the fire station into 24/7 readiness. Any identified problem areas may make it easier for any fire stations undergoing such transition in the future to somewhat better prepare for it.

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Vuorokausirytmä pelastustoimessa	6
2.1 Työaikalaki	7
2.1.1 Työaika Keski-Suomen pelastuslaitoksella	7
2.1.2 Varallaolo pelastustoimessa	9
2.2 Vuorokausirytmä osana työhyvinvointia	9
2.2.1 Työhyvinvointi	10
2.2.2 Työturvallisuus	13
3 Vuorokausirytmäin siirtymiseen vaikuttaneet tekijät	14
3.1 Jämsän paloasema	14
3.2 Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös	15
3.3 Siirtymä	16
3.4 Jämsän maakunnan siirtyminen ympärivuorokautiseen pelastustoimeen	16
3.5 Muutoksen toteuttaminen	17
4 Aineistot ja menetelmät	19
5 Kysely	20
6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	34
7 Pohdinta	35
7.1 Johtopäätökset tuloksista	35
7.2 Yhteenveto	36
7.3 Tulevaisuuden kehityskohteet	37
7.4 Oma oppiminen	38
Lähteet	39
Liitteet	42

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aihe käsittelee Jämsän paloaseman siirtymistä ympärivuorokautiseen valmiuteen palomiehen näkökulmasta. Jämsässä on aiemmin toiminut niin sanottu päiväpaloasema, jolloin töissä on ollut kolme (3) palomiestä virka-aikana.

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa päiväpaloaseman muutoksen onnistumista ympärivuorokautiseksi paloasemaksi. Mahdollisia onnistumisia ja epäonnistumisia käsitellessä voi saada kuvan siitä, mitä vastaavassa muutoksessa on otettava huomioon, jotta vältetään tietyt ongelmakohdat, esimerkiksi kaluston ja henkilökohtaisen huollon näkökulmasta. Erityisesti opinnäytetyöni kyselyn ”vapaa sana”-kohdan huomiot antavat paljon havaintoja muutoksen onnistumisesta.

Teoreettisena viitekehyksenä on muutokseen johtavia tekijöitä työajan, työhyvinvoinnin sekä lakisääteisten seikkojen osa-alueet. Nämä ovat kaikki osaltaan vaikuttaneet siihen, että Jämsässä on pelastustoimessa siirrytty ympärivuorokautiseen valmiuteen.

Opinnäytetyössä tehdään anonyymi kyselytutkimus 1.7.2022 Jämsässä virassa aloittaneille pelastajille. Kyselyssä selvitetään erilaisia seikkoja päiväpaloasemana toimineen ympäristön soveltuvuutta ympärivuorokautiseen, nykyistä laajempaan toimintaan muun muassa paloaseman olemassa olevien tilojen näkökulmasta. Kyselyssä on aiheena muun muassa tauko- ja huoltotilojen, pelastustoiminnan operatiivisen kaluston ja henkilökohtaisten varusteiden soveltuvuus. Aiheena on myös samalla paloasemalla toimivien Jämsän VPK:n ja päivystävän palomestarin RKS P34:n yhteistyö. Lisäksi kyselyssä selvitetään perehdytyksen, esihenkilötyön ja työturvallisuuden huomioimisen onnistumista muutoksessa.

2 Vuorokausirytmä pelastustoimissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen Jämsän paloaseman valmius nostettiin ympärivuorokautiseksi 1.7.2022 alkaen. Aiemmin paloasema toimi niin sanottuna päiväpaloasemana, jolloin paloasemalla oli 3 palomiestä virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella valmius toteutettiin Jämsän VPK:n mahdollistamalla varallaololla. *Varallaolon aikana työntekijän on oltava työnantajan tavoitettavissa niin, että hänet voidaan kutsua työhön* (Työaikalaki 872/2019 4§ 1.mom.).

Ympärivuorokautinen työ on työaikamuoto, jossa työntekijä on työnantajan käytettävissä koko vuorokauden ajan. Ympärivuorokautista työtä tehdään päivystystä vaativilla aloilla kuten palo- ja pelastusalalla ja kunnossapitotyössä. (TEPA-termipankki.)

Palo- ja pelastuslaitosten viranhaltijoiden ja työntekijöiden säännöllinen työaika voi olla

- a. **yleistyöaika**, eli säännöllinen työaika on enintään 9 tuntia vuorokaudessa ja enintään 38 tuntia 15 minuuttia viikossa (täysi työaika) (KVTES III luku 7 §).
- b. **keskeytymätön kolmivuorotyö**, jota suoritetaan kaikkina vuorokauden tunteina viikon jokaisena päivänä ja jossa työvuoron ja vuorokauden säännöllisen työajan pituus on 8 tuntia ja keskimäärin 36 tuntia viikossa (TS 2022–2025 liite 5).
- c. **keskeytyvä kolmivuorotyö**, (TS-sopijaosapuolten selvitysten mukaan keskeytyvä kolmi- vuorotyö ei ole käytössä TS-soveltamisalalla) (TS 2022-2025 liite 6).
- d. **keskimäärin 40 tuntia viikossa** enintään 12 viikon pituisena ajanjaksona siten, että säännölliset palvelusvuorot jaetaan päivä- ja yövuoroihin ja päivävuoron pituus on 8 tai 9 taikka 12 tuntia ja yövuoron 16 tai 15 taikka 12 tuntia (KVTES 2022-2025).

Pelastusalalla vuorokausirytmä eli 24 tunnin yhtäjaksoinen työaika työvuorossa on yleistä. Etenkin suuremmilla paikkakunnilla pelastustehtäviin osallistuva henkilöstö on 24/7 ympärivuorokautisessa valmiudessa. Pienillä paikkakunnilla on niin sanottuja päiväpaloasemia, joissa päätoiminen henkilöstö on valmiudessa arkisin virka-aikana.

Pelastusalalla on viime vuosina muutettu paloasemien valmiutta ympärivuorokautiseksi esimerkiksi Pohjois-Savossa ja Jämsässä. Tähän on syinä muun muassa pelastuslaitoksien palvelutasojen määrittelyjen toimintavalmiusaikojen täyttymättä jättäminen sekä varallaoloon perustuvan työajan kiistat.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa, joka alkaa siitä, kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy siihen, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 6).

2.1 Työaikalaki

Pelastusalan työaika ohjaa työaikalaki. Pelastusalalla työajat poikkeavat usein säännöllisestä työajasta, mihin aluehallintovirasto voi myöntää luvan. *Työnantaja tai valtakunnallinen työnantajien yhdistys sekä työntekijöiden valtakunnallinen yhdistys saavat työehtosopimuksessa sopia säännöllisestä työajasta 5 §:n, 6 §:n 1 momentin sekä 7 ja 9 §:n säännöksistä poiketen. Työehtosopimukseen perustuva säännöllinen työaika saa olla keskimäärin enintään 40 tuntia viikossa enintään 52 viikon ajanjakson aikana. Edellä tarkoitettulla työehtosopimuksella saadaan lisäksi sopia, että 13 §:ssä tarkoitettussa joustotyöajassa säännöllinen työaika saa keskimäärin olla enintään 40 tuntia viikossa enintään 26 viikon ajanjakson aikana. (Työaikalaki 872/2019 34 §.)*

Aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää luvan:

1) poiketa 5 §:n mukaista säännöllistä työaika ja 25 §:n mukaista vuorokausilepoa koskevista säännöksistä työssä, jota tehdään vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön siten, että työntekijälle 25 §:n mukaisten korvaavien lepoaikojen toteutuminen välittömästi työvuoron päättymisen jälkeen turvataan. (Työaikalaki 872/2019 39 §.)

2.1.1 Työaika Keski-Suomen pelastuslaitoksella

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella on Jämsän 24/7 paloaseman aloittamisen 1.7.2022 myötä ympärivuorokautinen välitön lähtövalmius 1+3-vahvuudella Jyväskylässä (Ristonmaa, Seppälä, Vaajakoski, yhteensä 3kpl), Äänekoskella sekä Jämsässä. Lisäksi Jämsän paloaseman aloittaessa vuorokausirytmisä kesällä 2022 oli päiväpaloasemia Keuruulla, Saarijärvellä, Laukaassa ja Viitasaarella. Lisäksi Muuramessa, Karstulassa ja Laukaassa toimi monitoimiyksiköt. (Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021-2024, 22.)

Paloasemilla, joissa ei ole ympärivuorokautista miehitystä, toimintavalmius on toteutettu sopimushenkilöstön mahdollistamalla varallaololla. Varallaolossa pelastusyksikkö lähtee liikkeelle viimeistään 30 minuutin kuluttua hälytyksestä. Vaikka pelastusyksikkö usein lähtee kohteeseen tätä nopeammin, toimintavalmiusajat eivät aina täyty.

Toimintavalmiusaika on mitoitettu tulipalojen perusteella. Tulipalo on dynaaminen onnettomuustyyppi, joka leviää suhteellisen nopeasti, jos tehokasta pelastustoimintaa ei tehdä. Toimintavalmiusaika on mitoitettu siten, että I riskiluokassa on tavallisesti yli 3-kerroksisia kohteita, II riskiluokassa on ainakin 3-kerroksista kerrostaloasutusta tai rivitaloasutusta, III riskiluokassa ei enää ole tavallisesti kerrostaloasutusta ja IV riskiluokassa on vain yksittäisiä taloja harvakseltaan. I ja II riskiluokat ovat sellaisia, joissa palojen leviäminen palo-osastosta toiseen on todennäköistä, jos tehokasta pelastustoimintaa ei voida nopeasti aloittaa. III ja IV riskiluokat taas ovat sellaisia, joissa palot tavanomaisesti eivät leviä rakennuksesta toiseen. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 13.)

Pelastustoimen alue päättää palvelutasopäätöksessään pelastustoiminnan aloittamisesta ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotasosta seuraavien reunaehtojen sisällä: Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön tulee olla vähintään pelastustoimintakelpoisia sen mukaisesti, kun siitä erikseen säädetään. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 11.)

I riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 11.)

II riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 11.)

III riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 11.)

IV riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 11.)

2.1.2 Varallaolo pelastustoimessa

Pelastusalalla tehdään paljon varallaoloa. *Varallaolon aikana työntekijän on oltava työnantajan tavoitettavissa niin, että hänet voidaan kutsua työhön. Varallaoloaika ei lueta työaikaan, ellei työntekijän ole oleskeltava työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Varallaolo ei saa kohuttomasti haitata työntekijän vapaa-ajan käyttöä.* (Työaikalaki 872/2019 4 § 1.mom.)

Pelastusalalla varallaololla tarkoitetaan valmiutta vastata hälytysluontoisiin tehtäviin ilman, että työntekijä on paloasemalla välittömässä lähtövalmiudessa. Varallaolija voi siis olla esimerkiksi kotonaan.

2.2 Vuorokausirytmiksi osana työhyvinvointia

24 tunnin mittainen työvuoro koetaan yleisesti mielekkääksi pelastusalalla. Se toimii myös keino rekrytointiin. Ympäri vuorokautisessa vuorossa työskentelevä pelastaja työskentelee pääsääntöisesti yhden vuorokauden mittaisen työvuoron neljässä vuorokaudessa.

Työaika vaikuttaa moneen hyvinvoinnin osa-alueeseen, kuten työturvallisuuteen, terveyteen ja työn ja muun elämän tasapainoon. Tutkimusten mukaan erityisesti pitkät työviikot (mukaan lukien työmatka-aika), työaikojen ennakoimattomuus, varhaiset aamuvuorot ja yövuorot voivat heikentää hyvinvointia ja työstä palautumista. (Työterveyslaitos 10.11.2017.)

Toimivilla ja terveyttä tukevilla työajoilla ylläpidetään työssä jaksamista ja työkykyä työuran eri vaiheissa. Työaikajoustot ovat tärkeimpiä keinoja helpottaa työn ja muun elämän yhteensovittamista. (Työterveyslaitos 10.11.2017.)

Työajoilla on monia vaikutuksia jaksamiseen, työhyvinvointiin, terveyteen, työkykyyn ja tuottavuuteen (Työterveyslaitos 13.12.2024):

- Vuorotyö lisää kroonisten sairauksien, kuten sydän- ja verisuonisairauksien, aikuisiän diabeteksen ja mahdollisesti joidenkin syöpien, kuten rintasyövän riskiä. Vuorotyö voi lisätä myös sairauspoissaolojen riskiä.

- Yövuorot ja aikaiset aamuvuorot aiheuttavat univajetta, ja työvireys voi heiketä. Vuorotyö lisää myös työtapaturmien riskiä.
- Työn ja muun elämän yhteensovittaminen hankaloituu, jos ennakointi- ja vaikutusmahdollisuudet omiin työaikoihin ovat vähäisiä.
- Hyvät vaikutusmahdollisuudet työaikoihin lisäävät työtyytyväisyyttä sekä edistävät työn ja muun elämän yhteen sovittamista ja työhön osallistumista. Samalla sairauspoissaolot vähenevät ja työurat pitenevät.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen ympärivuorokautisten paloasemien valmius ei aina ole ollut 24 tunnin työvuoroissa. Työaika oli 2017-2020 kahdessa vuorossa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella toteutettiin kaksivuorotyöaikamallia vuosina 2017–2020. Aihe herättää edelleen tunteita; haastateltavat nostivat sinänsä ristiriidattoman nykytilanteen esiin suhteellisen monta kertaa. Haastateltavat mainitsevat työajan yhteydessä työyhteisön ja liikunnan, joiden muodostama pyhä kolminaisuus lienee pelastusalan vetovoimaisuuden merkittävimpiä kulmakiviä.

”Työaika, se on iso juttu. Työkaverit, työaika ja liikunta. Nehän ne on mitkä tästä tekee niin hyvän tästä työstä kuin se voi olla.”

Työajan merkitystä koetaan myös tarpeelliseksi perustella. Vuorokausirytmien nähdään mahdollistavan täysimääräisen palautumisen siten, ettei kuormitus pääse kasautumaan. Monille pelastajille yksi palautumispäivä ja kaksi vapaapäivää mahdollistavat laajat vapaa-ajan urheiluharrastukset, jotka tukevat jaksamista ja työkykyä työelämässä. Vaikka vuorokausirytmissä on kysymys vuorotyöstä, tuo se elämään syklistä säännöllisyyttä. (Toom 2023, 70.)

2.2.1 Työhyvinvointi

Pelastusalalla työskennellään vaativissa tilanteissa, jotka ovat sekä henkisesti että fyysisesti raskaita. Hyvinvoiva työyhteisö on elinehto toimivalle ja tehokkaalle pelastustoimelle.

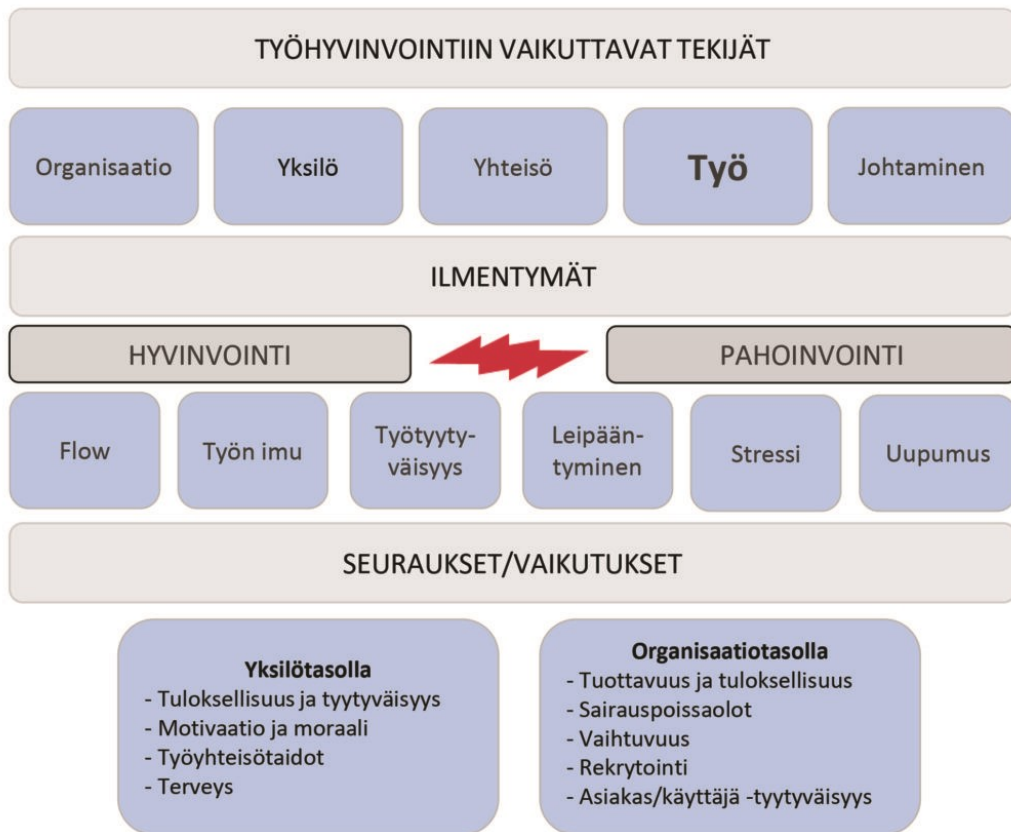
Niko Mikael Toom (2023, 47) käsitteli opinnäytetyössään *Työhyvinvoinnin johtaminen pelastustoimessa* pelastajia työhyvinvoinnin kohteena. Opinnäytetyössä Auli Airilan 2015 suorittamasta tutkimuksesta kerrottiin pelastajan työhyvinvoinnista. *Tutkimus osoitti, että motivoitunut ja energinen pelastaja, jonka fyysiset ja henkiset resurssit riittävät työelämän haasteista selviämiseen, koki voivansa kokonaisvaltaisesti paremmin, kuin vähemmän työhönsä sitoutunut ja työn vaatimuksien suhteen epäedullisemmilla resursseilla varustettu kollega.*

Työhyvinvointia voi kehittää vuorovaikutuksella työntekijän ja johtoportaan yhteistyöllä. *Hyvä johtaminen on yksi työhyvinvoinnin perusedellytyksistä* (Toom 2023, 52).

Työhyvinvointi on käsitteenä outo maailmanlaajuisesti tarkasteltuna. Se on liitetty useimmiten työterveyteen ja työkykyyn. Suomalainen käsite työhyvinvoinnista sisältää myös työn sujumisen arjessa ja on siten varsin laaja-alainen. Sen syntymiseen vaikuttavat muun muassa organisaation toimintatapa ja johtaminen, ilmapiiri, työ ja työntekijä itsekin omine tulkintoineen. (Manka ja Manka 2016, 75.)

Kokonaisvaltaisessa työhyvinvoinnin määritelmässä (kuvio alla) työhyvinvointi ilmenee hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin kokemuksina. Näitä kokemuksia ja työhyvinvoinnin positiivisia ilmentymiä voivat olla esimerkiksi virtauksen kokemukset (flow-tila), työn imu, työtyytyväisyys ja kielteisiä ilmentymiä puolestaan työhön leipääntyminen, stressi ja uupumus. Kun työhyvinvointia mitataan esimerkiksi kyselyillä, tarkastellaan siihen edellä kuvattujen vaikuttavien tekijöiden tilannetta ja tämän lisäksi työntekijän tai työyhteisön kokemusta omasta hyvinvoinnistaan. (Heikkilä-Tammi 2024.)

Kuvassa 1 tutkimusjohtaja Kirsi Heikkilä-Tammi (2024) Tampeereen yliopistosta on merkinnyt työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Kuvassa käsitellään työhyvinvoinnin ja työpahoinvoinnin ilmentymiä ja niiden vaikutuksia työhön yksilötasolla, sekä organisaatiotasolla.

Tutkimusjohtaja Kirsi Heikkilä-Tammi, Tampereen yliopisto

Kuva 1. Työhyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden kaavio. Heikkilä-Tammi.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen kaksivuorotyön aikaan tehdyn työterveyshuollon selvityksen perusteella työterveydelliset riskit olivat kasvaneet. Työterveyshuolto suositteli muun muassa työaikamuodon tarkastelua (SPAL 1.4.2019.):

Keski-Suomen pelastuslaitos on antanut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle selvityksen pelastushenkilöstön psykososiaalisten kuormitustekijöiden terveydellisestä merkityksestä.

Työterveyshuollon arvioinnin perusteella terveydellinen riski on 4, kun asteikko on 1–5.

– Terveydellinen riski on merkittävä ja edellyttää työnantajalta suunnitelmallisia toimenpiteitä, todetaan Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen pelastuslaitoksen tiedotteessa.

Selvityksen pohjalta työterveyshuolto suosittelee muun muassa käytettävän työaikamuodon, työvuorojen jaottelun ja rytmityksen tarkastelua.

24 tunnin mittainen työvuoro koetaan yleisesti mielekkääksi pelastusalalla, joka toimii myös keino rekrytointiin syrjäseuduilla. Ympäri vuorokautisessa vuorossa työskentelevä pelastaja työskentelee pääsääntöisesti yhden vuoron töissä neljässä vuorokaudessa. Keski-Uudenmaan

pelastuslaitoksen entinen pelastusjohtaja kuvaili 24 tunnin työvuoroja palomiesten kesken pide-tyksi työajaksi. *Vuorokausijärjestelmä luo työtyytyväisyyttä. Palomiehet pitävät siitä. Työ on yksi rupeama, jonka jälkeen tulee pitkä vapaa rupeama. Palomiehenä oleminen ei ole pelkkä am- matti, se on myös elämäntapa.* (Pelastustieto 22.4.2016.)

2.2.2 Työturvallisuus

Pelastusalalla työturvallisuus on erittäin tärkeää. Työ on usein vaarallista ja toimintaympäristö voi olla arvaamaton. Työskennellessäni palomestarina Keski-Suomen pelastuslaitoksella työtur- vallisuuden huomioiminen toimii lähtökohtana kaikkiin tekemiini päätöksiin. Koen myös, että Keski-Suomessa suhtautuminen työturvallisuuteen on hyvällä tasolla.

Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuus- desta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyk- siin liittyvät seikat. Työnantajan on erityisesti otettava huomioon, että työntekijän henkilökohtai- set edellytykset voivat edellyttää yksilöllisiä työsuojelutoimenpiteitä työntekijän turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi. (Työturvallisuuslaki 738/2002 8 §.)

Työturvallisuus on hyvin tärkeää pelastustoimessa, sillä pelastustoiminta on usein erityistä vaa- raan aiheuttavaa työtä.

Savu-, kemikaali- ja vesisukellus sekä pintapelastus ovat työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraan aiheuttavaa työtä, jossa on erityinen tapaturman tai sairastumisen vaara. Täl- laista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön so- veltuva työntekijä. (Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan, 24.)

Työturvallisuus näkyy myös pelastajien työajassa. Kaksivuorotyössä pelastajien kokemaa väsy- mys vaikuttaa suoraan myös työturvallisuuteen.

Erityisen kuormittavaksi ja stressaavaksi koetaan vuororytmi, jossa kahden päivävuoron jälkeen on kaksi yövuoroa. Palautumiseen ei jää riittävästi aikaa. Väsyminen vaikuttaa vireystilaan, mie- liälään ja sillä on suora vaikutus työn suorittamiseen. Riski virheisiin kasvaa. (SPAL 2016.)

Kun entistä kuormittavamman työaikajärjestelmän lisäksi vuorovahvuuksissa mennään minimillä, moni vastaaja pelkää työturvallisuuden heikentyneen pelastuslaitoksella (SPAL 2016).

3 Vuorokausirytmiin siirtymiseen vaikuttaneet tekijät

Tässä luvussa käsitellään Jämsän paloaseman vuorokausirytmiin siirtymiseen vaikuttavia tekijöitä.

3.1 Jämsän paloasema

Jämsä on kaupunki eteläisessä Keski-Suomessa, Päijänteen länsipuolella. Jämsän väkiluku oli vuoden 2021 tilaston mukaan 19 767 (Tilastokeskus). Jämsässä pelastustoimi on hoidettu ennen 24/7 asemaa virka-aikaan toimivana painopistepaloasemana (päiväpaloasema) sekä Jämsän VPK:n mahdollistamalla varallaololla. Ennen 24/7 paloaseman perustamista vakituisten palomiehen virkoja oli kolme kappaletta. (Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021-2024, taulukko 11.) Jämsän tehtävämäärät vuonna 2021 oli 415 (Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024-2027, taulukko 2).

Jämsän paloasema (kuva 2) on valmistunut vuonna 1989. Paloasemalla toimii ympärivuorokautinen 1+3-vahvuisen työvuoron aloitushetkellä lisäksi klo 8-20 joka päivä operoiva päivystävä palomestari RKS P34 sekä Jämsän VPK.

Kuva 2. Jämsän paloasema (Aaltonen)

Jämsän paloasemalla ei ennen 24/7 työvuoroa ollut majoitushuoneita. Työvuorojen majoitustarpeeseen paloasemalle hankittiin kuvan 3 mukaisia vuokrattavia majoituskontteja, joissa on 4 lepoa huonetta, WC sekä pukukaapit.

Kuva 3. Jämsän paloaseman majoituskontit (Hetekorpi)

3.2 Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä linjattiin varallaolosta seuraavasti. Linjaus on yksi syistä, miksi Jämsässä on ympärivuorokautinen valmius paloasemalla.

Pelastuslaitokselle on muodostunut toiminnallinen ja taloudellinen riski Työtuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa pelastuslaitosten varallaolokäytäntöjä koskevan valtakunnallisen työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaerimielisyys. Sen seurauksena pelastustoimen varallaoloon perustuvan toimintavalmiutta joudutaan vähentämään. Pelastustoimen varallaolon vähentyminen lisää

tarvetta uusien työntekijöiden rekrytointiin, ja lisäksi se uhkaa sopimuspalokuntien sitoutumista joka ilmenee palvelutuotannossa epävarmuutena. Tämän vuoksi joudutaan painopistepaloasemilla rekrytoimaan päätoimisia työntekijöitä. Rekrytointeja kuitenkin vaikeuttaa pelastuslaitosten välinen kilpailu pelastustoimintaan kykenevistä työntekijöistä. Haasteena on jatkossa kattavan paloasemaverkoston ja toimintavalmiuden ylläpitäminen henkilöstön riittävyyden näkökulmasta. (Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021-2024, 36.)

3.3 Siirtymä

Länsi-Suomen aluehallintovirastolle on tehty SPAL:n julkaisun mukaan kantelu Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminta-valmiudesta, sekä päiväpaloasemien yksikkölähtöjen vahvuudesta. *Pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen ja operatiivisen henkilöstöresurssin suunnitteluohjeen mukaan näillä neljällä asemalla pitäisi kuitenkin olla 1+3-miehitetty pelastusyksikkö vuoden jokaisena päivänä, kantelussa perustellaan (SPAL 2017).*

Myös neljän paikkakunnan päiväpaloasemien (Laukaa, Keuruu, Jämsä ja Saarijärvi) osalta 1+3-vahvuudesta jäädään toistuvasti, eikä yksikkölähdöissä pelastusryhmä usein täydenny tehtävän aikana 1+3:een (SPAL 2017).

3.4 Jämsän maakunnan siirtyminen ympärivuorokautiseen pelastustoimeen

Jämsän paloasema siirtyi 1+3-vahvuiseen ympärivuorokautiseen valmiuteen 1.7.2022. Päätös asiasta tehtiin pelastuslaitoksen johtokunnan kokouksessa. Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtokunta linjasi kokouksessaan 8.3.2022 seuraavasti:

Jämsän paloaseman valmius perustuu iltaisin, öisin ja viikonloppuisin sopimuspalokunnan hälyttämiseen ja vapaamuotoiseen varallaoloon. 30 minuutin valmiusaikaan perustuva varallaolojärjestelmä ei kuitenkaan vastaa vaatimusta Jämsän I riskiluokan ruudun tavoittamisesta 6 minuutissa vuorokauden ajasta riippumatta. Välittömän lähtövalmiuden paloasema varmistaa riskiruuutujen tavoittamisen Jämsän paloasemaryhmän alueella. Jämsän välittömän lähtövalmiuden yksikköä tukee toiminnallaan alueen sopimuspalokunnat.

Pelastuslaitos esittää, että oikeuskäytännön kehityksen ja Jämsän tosiasiallisen riskitason muutoksen perusteella pelastustoiminnan toimintavalmiuden varmistamiseksi on käynnistettävä palvelutasopäätöksessä päätetyt kehittämistoimenpiteet. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

on 1.12.2021 lähettämässään tietopyynnössä (LSSAVI/ 18382/2021) pyytänyt toimittamaan tiedon Keski-Suomen palvelutasopäätöksessä todettujen kehittämistoimien toteutuneesta ja suunnitellusta etenemisestä. Pelastuslaitos on todennut Jämsän toimintavalmiuden varmistamisen tarvittavaksi välittömäksi kehittämissuunnitelman mukaiseksi toimenpiteeksi. Pelastuslain 27 §:n 1 momentin mukaan alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pelastuslain 28 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Edelleen pelastuslain 28 §:n 2 momentin mukaan pelastuslaitokselle 27 §:n 2 momentissa säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

3.5 Muutoksen toteuttaminen

Onnistunut muutos lähtee liikkeelle muutosta koskevien edellytysten tunnistamisesta (Stenwall & Virtanen 2007, 118).

Kun ympärivuorokautista valmiutta aloitettiin suunnittelemaan Jämsään, oli suhtautuminen aluksi negatiivissävytteistä. Esimerkiksi paikallislehtiin tuli kirjoituksia muutoksen kyseenalaisuudesta. Myös Jämsän toiminta-alueen sopimuspalokunnissa nousi esille huoli tehtävien riittävydestä.

Työterveyslaitoksen mukaan organisaatiomuutos alkaa johdon tiedottamisesta ja päättyy muutoksen astuessa voimaan. *Muutoksen vakiintuminen vaatii sekä esimiehiltä että työntekijöiltä aikaa ja vaivannäköä. Työtä on tehtävä muuttuneesta tilanteesta huolimatta ja muutos on myös hyväksyttävä. Tavoitteena on mahdollisimman nopeasti päästä työpaikalla arkipäivän aherrukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun.* (Työterveyslaitos, 19.1.2025.)

Ihmiset reagoivat heitä koskeviin muutoksiin eri tavoin, joko positiivisesti tai negatiivisesti. Eri ihmiset tarvitsevat myös erilaista tietoa ja erilaisia keskusteluja muuttaakseen suhtautumista muutokseen. (Hyppänen 2007, 229-230.)

Henkilöstön epävarmuuskokemukseen vaikuttaa merkittävästi se, millaiset vaikutusmahdollisuudet heillä on muutostilanteessa. Ihanteellinen muutostilanne on sellainen, johon henkilöstö voidaan kytkeä jo muutoksen suunnitteluvaiheessa. (Nummelin 2008, 17.)

Valmiuden muutoksen takia Jämsään perustettiin 9 uutta palomiehen virkaa. Muutoksen yksi tärkeimmistä syistä on tässä tapauksessa pelastusyksikön palvelutasopäätöksen mukainen tavoittamisaika. Jämsässä sopimuspalokunnille järjestettiin infotilaisuus, jossa ne saivat pelastuslaitoksen henkilöstöltä kysyä kysymyksiä liittyen muutokseen ja tulevaisuuteen. Jämsän VPK ja

vakituinen pelastushenkilöstö esittäytyivät vuoron aloittaessa yhteisessä tilaisuudessa, jossa käytiin avointa keskustelua muutoksesta.

Työnantajan oikeutta määrätä työpaikan asioista kutsutaan työnjohto-oikeudeksi. Kun työnantaja käyttää työnjohtovaltaansa, hänen on noudatettava seuraavia periaatteita (Työsuojeluhallinto 18.11.2024):

- työnjohto-oikeus koskee vain työaikaa
- lain tai hyvän tavan vastaiset määräykset ovat kiellettyjä
- työntekijän fyysiset ja ammatilliset edellytykset suoriutua annetusta tehtävästä on huomioidava
- työntekijän asemaan olennaisesti vaikuttavissa muutoksissa on käytävä yhteistoimintamenettelyn mukaiset neuvottelut
- työntekijän yksityisyyden suojaa ei saa loukata.

Muutoksen toteutusvaihe sisältää muutoksen vaatimien toimenpiteiden tekemisen, halutun toiminnan vakiinnuttamisen, uusien rutiinien aikaansaamisen, muutoksenlevittämisen sekä arvioinnin ja seurannan. Toteutusvaihe on vaativa, ja siinä punnitaan muutosjohtamisen onnistuneisuus. (Stenwall & Virtanen 2007, 49.)

Muutoksen päätyttyä on tärkeää mitata siinä onnistumista. Mittamatta jättäminen onkin varma keino tehdä muutoksesta epäselvä ja tuloksista vaikeasti hahmoteltavia. Tulosten arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi henkilöstökyselyjä. Tuloksia voidaan myös mitata esimerkiksi uusien asiakkaiden määrällä, myyntituloksilla, asiakkuuksien laadulla ja työtyytyväisyyden kehityksellä. (Erämetsä 2003, 175-177.)

4 Aineistot ja menetelmät

Toteutetussa kyselytutkimuksessa kerättiin aineistoa asioista jotka pelastajien mielestä onnistuivat ja epäonnistuivat päiväpaloaseman muuttamisesta ympärivuorokautiseksi. Kyselyssä kysyttiin tilojen, kaluston, perehdytyksen, yhteystyö ja erityispiirteiden onnistumista ja epäonnistumisista siirtymässä.

Kysely tehtiin anonymisti Webropol -kyselynä. Linkki kyselyyn oli lähetetty sähköpostitse kyselyn kohderyhmälle. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat täysi-ikäiset virassa olevat pelastajat, joiden ikähaarukka on 28 - 60 vuotta. Kysely lähetettiin kaikille 1.7.2022 virassa aloittaneille pelastajille, jotka olivat työaikamuutoksessa mukana. Kyselyn alussa mainittiin, että vastaamisen ehtona on suostumus vastauksien ja annettujen tietojen käsittelyyn tutkimuksessa.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kyselylomake sen toteuttamisen suhteellisen helppouden ja edullisuuden vuoksi. Menetelmä on myös valittu sen vuoksi, että resurssien ollessa pienet tulosten analysointi olisi mahdollisimman nopeaa sekä yksiselitteistä. Tutkimuksessa käytettiin myös monivalintakysymyksiä, joihin sai halutessaan vastata. Monivalintakysymyksistä analysoitiin eri vastausvaihtoehtojen frekvenssit. Avoimien kysymysten vastaukset luokiteltiin ja analysoitiin asiiasältöjen perusteella.

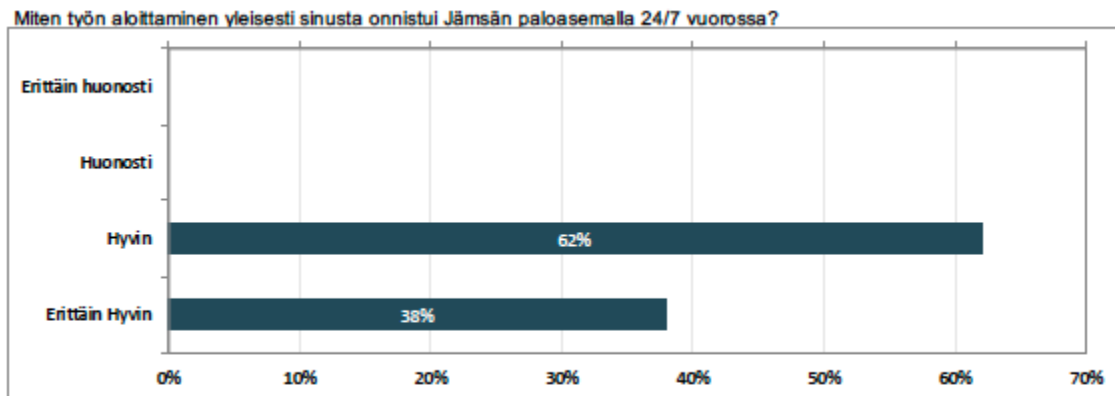
Kyselyssä ei kerätä vastauksia paloiesimiehiltä, jotka aloittivat uusina viranhaltioina samaan aikaan pelastajien kanssa. Perusteluna valintaan on se, että paloiesimiesten näkemykset ja työnkuva hieman eroavat pelastajien työnkuvasta. Täten vastauksista pyritään saamaan selkeämmät ja tuloksia analysoidessa ei tarvitse miettiä vastaajan virkanimikettä.

5 Kysely

Kysely tehtiin 9. - 30.10.2024. Kyselyyn vastasi 8 pelastajaa 12:sta eli 66 %. Avoimien kysymyksien tulokset on luokiteltu ja yhdistetty asiasisältöjen perusteella, ettei vastaajia voida tunnistaa vastauksien perusteella.

1. Miten työn aloittaminen yleisesti sinusta onnistui Jämsän paloasemalla 24/7 vuorossa?

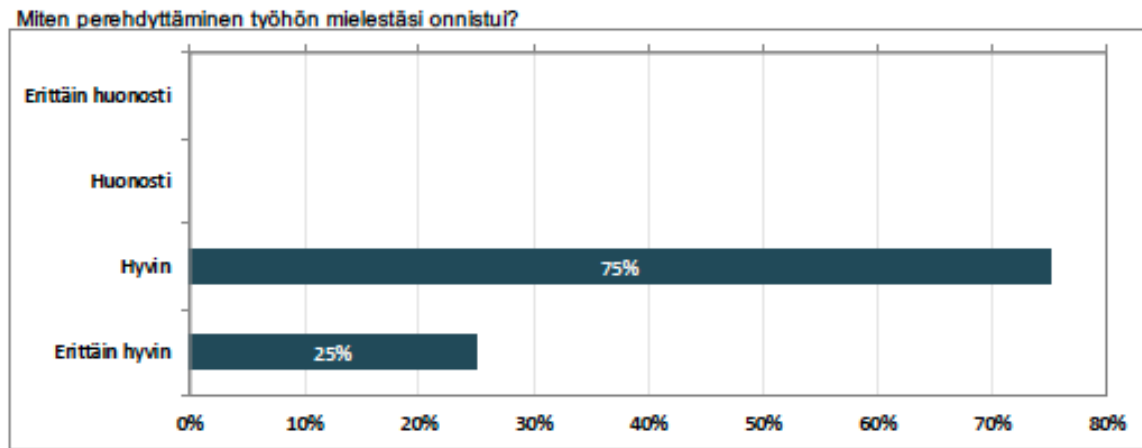
Kuvassa 4 viisi vastaajaa koki muutoksen onnistuneen hyvin ja kolme vastaajaa muutoksen onnistuneen erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa "Vapaa sana"-osiossa mainittiin *-Kohdullisen hyvä perehdytys, valmiustilat hieman puutteelliset alussa.*

Kuva 4. Miten työn aloittaminen yleisesti sinusta onnistui Jämsän paloasemalla 24/7 vuorossa.

2. Miten perehdyttäminen työhön mielestäsi onnistui?

Kuvassa 5 kuusi vastaajaa koki perehdyttämisen onnistuneen hyvin ja kaksi vastaajaa erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa "vapaa sana"-osiossa mainittiin -*Tutustuminen riskikohteisiin.*

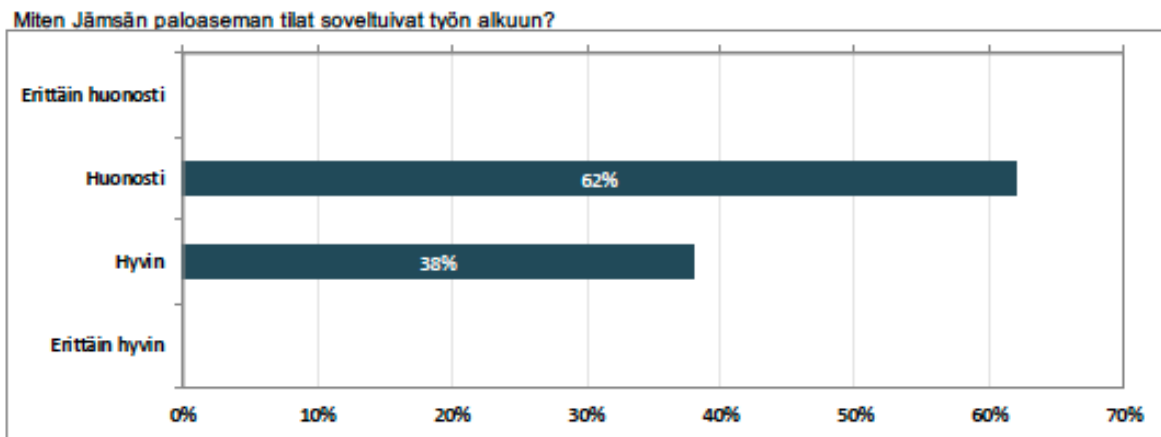

Kuva 5. Miten perehdyttäminen työhön mielestäsi onnistui.

3. Miten Jämsän paloaseman tilat soveltuivat työn alkuun?

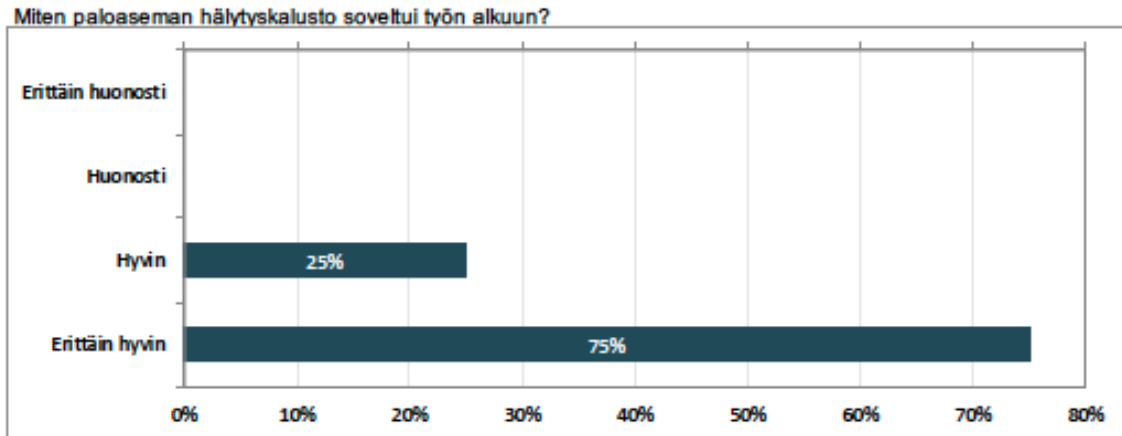
Kuvassa 6 viisi vastaajaa koki Jämsän paloaseman tilojen soveltuvan huonosti työn alkuun. Kolme vastaajaa koki tilojen soveltuneen hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osiossa oli seuraavat maininnat: *-Konttimajoitus hieman miinus. -Remontti olisi voinut olla ennen aloitusta. Nyt odotellaan vanhoissa tiloissa ja joudutaan väistämään mahdollista remonttia. -Hyvin monesta asiasta näki, ettei tiloja oltu suunniteltu vuorolle alunperin. Esimerkkejä huonoista asioista alkuun oli pyykinpesukoneet, jotka olivat luokattoman huonot alussa. Myös diesel-käyttöinen painepesuri oli mielenkiintoinen ratkaisu.*

Kuva 6. Miten Jämsän paloaseman tilat soveltuivat työn alkuun.

4. Miten paloaseman hälytyskalusto soveltui työn alkuun?

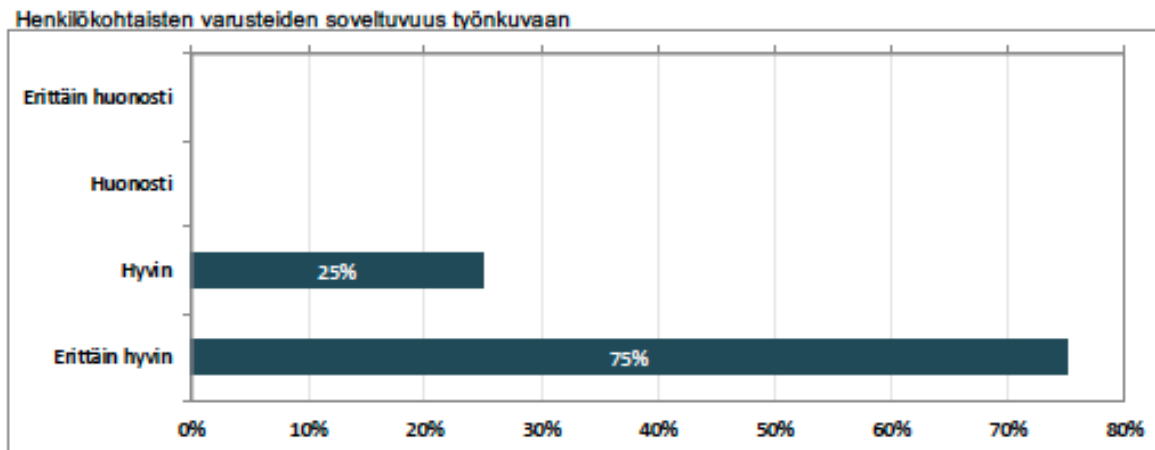
Kuvassa 7 kaksi vastaajaa koki hälytyskaluston soveltuneen hyvin ja kuusi vastaajaa koki hälytyskaluston soveltuneen erittäin hyvin työn alkuun. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osiossa mainittiin seuraavasti: *-Kalusto oli hyvää. Mielestäni oli hyvä ratkaisu, että vuoro miehittää vain RKS405 ja jättää muut raskaat muille.*

Kuva 7. Miten paloaseman hälytyskalusto soveltui työn alkuun.

5. Henkilökohtaisten varusteiden soveltuvuus työnkuvaan?

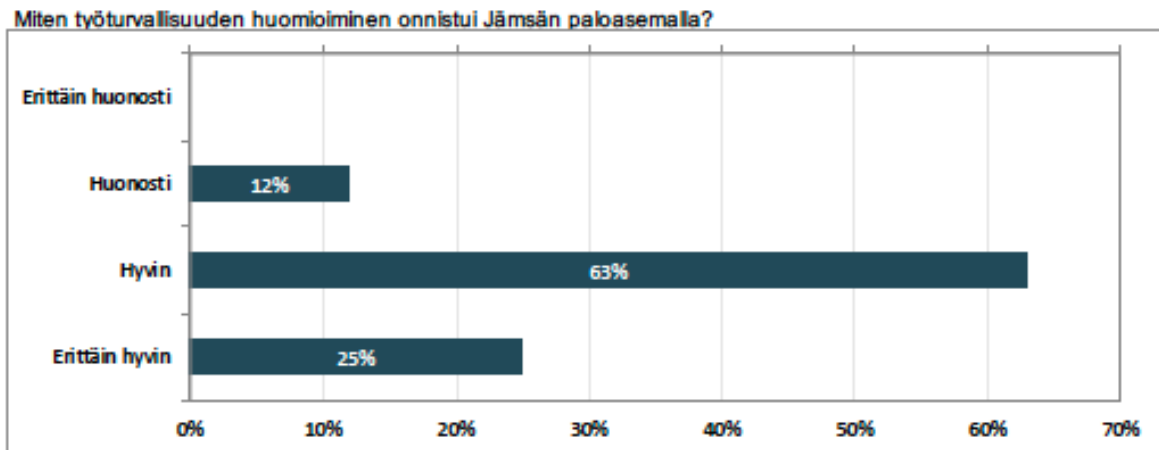
Kuvassa 8 kaksi vastaajaa koki henkilökohtaisten varusteiden sopineen hyvin ja kuusi vastaajaa soveltuneen erittäin hyvin työn alkuun. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osuudessa mainittiin seuraavasti: *-Varusteet saatiin uutena, tässä asiassa ei ole moitteen sijaa.*

Kuva 8. Henkilökohtaisten varusteiden soveltuvuus työnkuvaan.

6. Miten työturvallisuuden huomioiminen onnistui Jämsän paloasemalla?

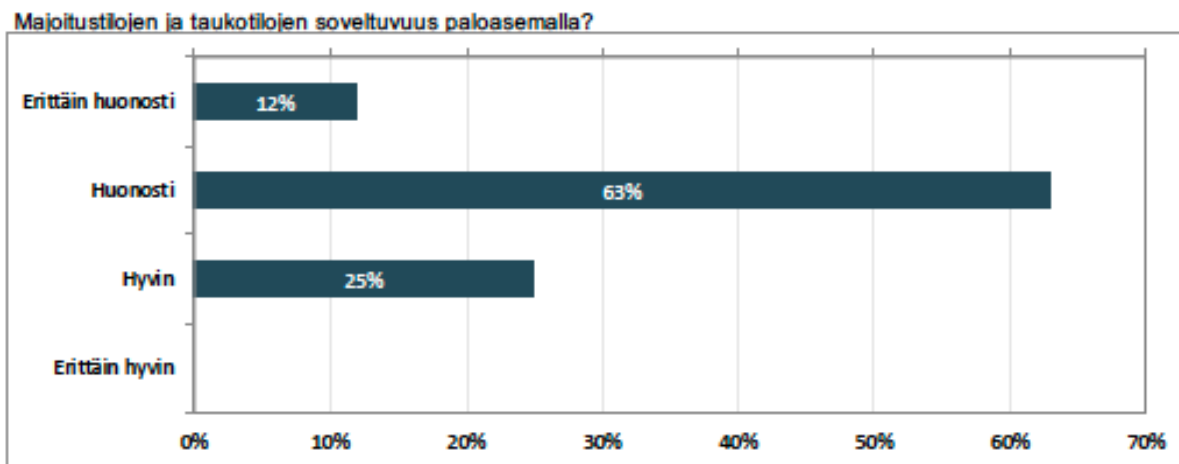
Kuvassa 9 yksi vastaaja koki työturvallisuuden huomioimisen onnistuneen huonosti. Viisi vastaajaa koki sen onnistuneen hyvin ja kaksi vastaajaa erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osuudessa oli seuraavat maininnat: *-Altistuminen kalustohallissa. Kaikki varusteet samassa tilassa. -Ongelmia lähinnä siinä mielessä, että altistumista tapahtuu letkunpesussa ja autoa pestessä (painepesurin pakokaasu suoraan samaan tilaan)*

Kuva 9. Miten työturvallisuuden huomioiminen onnistui Jämsän paloasemalla.

7. Majoitustilojen ja taukutilojen soveltuvuus paloasemalla?

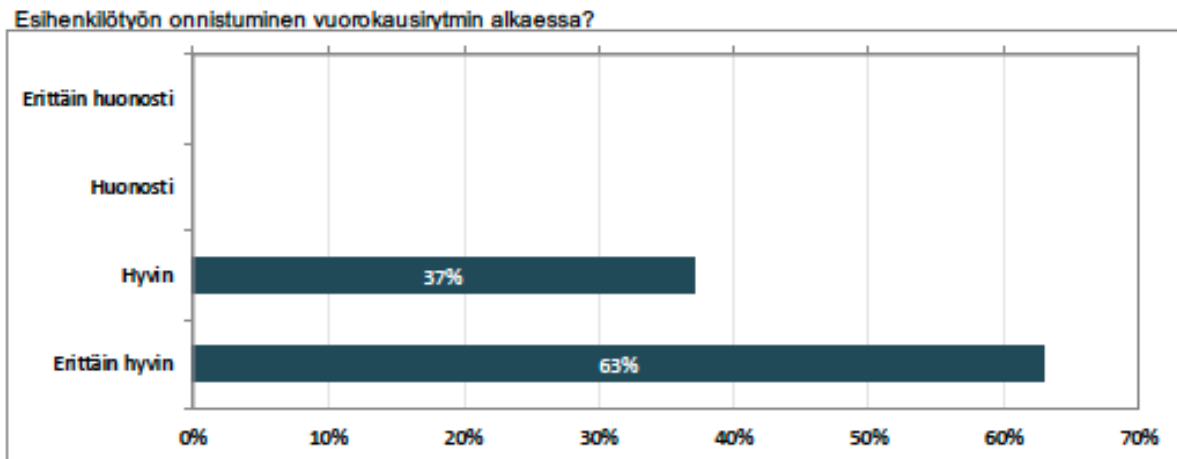
Kuvassa 10 yksi vastaaja koki majoitustilojen ja taukutilojen soveltuneen erittäin huonosti työvuoron aloittaessa. Viisi vastaajaa koki niiden soveltuvan huonosti ja kaksi vastaajaa niiden soveltuneen hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osuudessa oli seuraavat maininnat: *-Majoitus aluksi tosi lämmin, parani kun ekalla viikolla tuli ilmalämpöpumput. - Kontit sinällään asialliset, äänieristys niissä ei ole kaksinen, muuten menettelee väistöiloina.*

Kuva 10. Majoitustilojen ja taukutilojen soveltuvuus paloasemalla.

8. Esihenkilötyön onnistuminen vuorokausirytmien alkaessa?

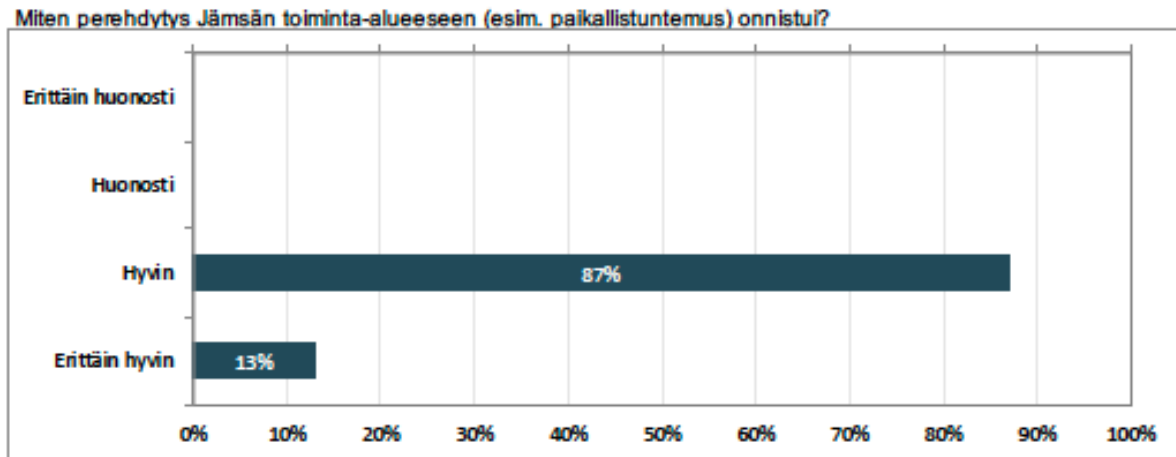
Kuvassa 11 kolme vastaajaa koki esihenkilötyön onnistuneen hyvin ja viisi vastaajaa koki sen onnistuneen erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa "vapaa sana"-osiossa oli maininta *-hyvä perehdytys*

Kuva11. Esihenkilötyön onnistuminen vuorokausirytmien alkaessa.

9. Miten perehdytys Jämsän toiminta-alueeseen (esim. paikallistuntemus) onnistui?

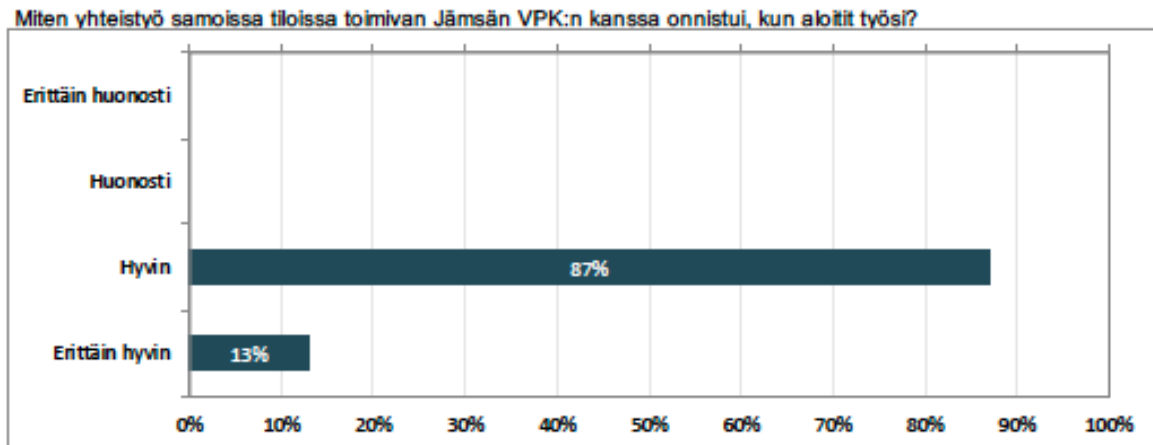
Kuvassa 12 seitsemän vastaajaa koki perehdytyksen Jämsän toiminta-alueeseen onnistuneen hyvin. Yksi vastaaja koki sen onnistuneen erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana” osiossa ei tämän kysymyksen kohdalla ollut kommentteja.

Kuva 12. Miten perehdytys Jämsän toiminta-alueeseen onnistui.

10. Miten yhteistyö samoissa tiloissa toimivan Jämsän VPK:n kanssa onnistui, kun aloitit työsi?

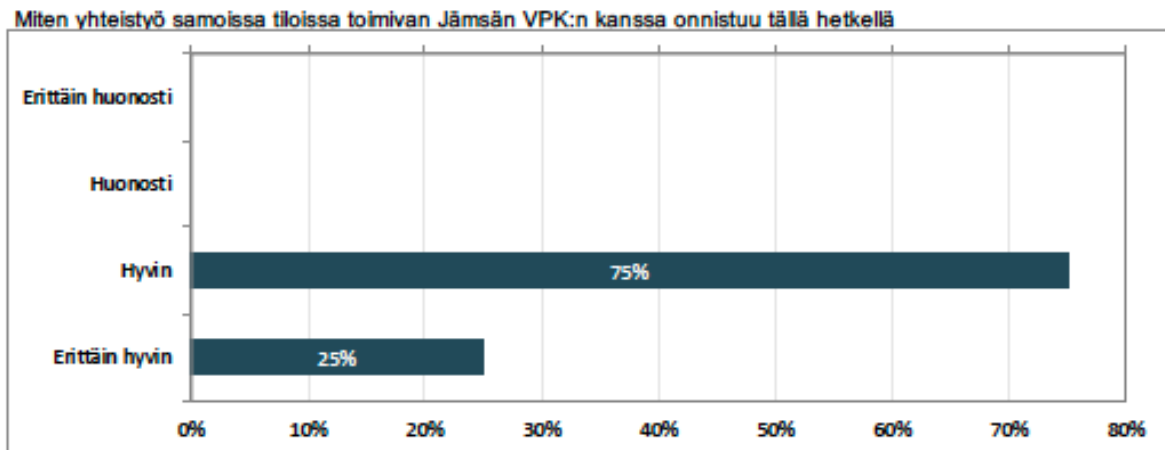
Kuvassa 13 seitsemän vastaajaa koki yhteistyön Jämsän VPK:n kanssa onnistuneen hyvin työn alussa. Yksi vastaaja koki yhteistyön sujuneen erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa "vapaa sana"- osiossa oli seuraavat maininnat: *-Ei suurempia tappeluita. - Asenne ilmapiiri oli alkuun varsin negatiivinen, mutta se ei juuri vaikuttanut yhteiseen arkeen. Yhteiset harjoitukset ja keikat sujuivat kitkattomasti. Muuten heitä ei juuri paikalla näkynyt.*

Kuva 13. Miten yhteistyö samoissa tiloissa toimivan Jämsän VPK:n kanssa onnistui, kun aloitit työsi.

11. Miten yhteistyö samoissa tiloissa toimivan Jämsän VPK:n kanssa onnistuu tällä hetkellä

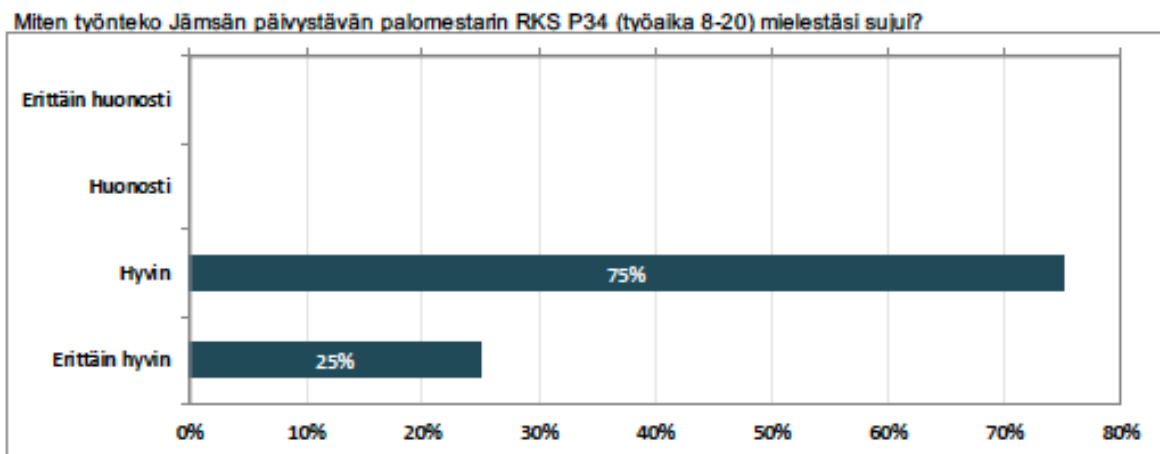
Kuvassa 14 kuusi vastaajaa koki yhteistyön Jämsän VPK:n kanssa sujuvan hyvin kyselyn tekohetkellä. Kaksi vastaajaa koki yhteistyön sujuvan erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osuudessa ei ollut kommentteja.

Kuva 14. Miten yhteistyö samoissa tiloissa toimivan Jämsän VPK:n kanssa onnistuu tällä hetkellä.

12. Miten työnteko Jämsän päivystävän palomestarin RKS P34 (työaika 8-20) mielestäsi sujui?

Kuvassa 15 kuusi vastaajaa koki työnteon Jämsän päivystävän palomestarin kanssa onnistuneen hyvin. Kaksi vastaajaa koki yhteistyön sujuvan erittäin hyvin. Vapaaehtoisessa ”vapaa sana”-osuudessa oli seuraavat maininnat: *-Nykyään palomestareita näkyy vähän miten sattuu. Alussa oli selkeämpää ja enemmän mukana arjessa. - P34 ei juurikaan osallistunut vuoron toimintaan. Kehitysideana voisi olla se, että P34 osallistuisi aktiivisemmin vuoron harjoituksiin ja toimintaan.*

Kuva 15. Miten työnteko Jämsän päivystävän palomestarin kanssa sujui.

13. Mikä Jämsän paloaseman muuttumisesta ympärivuorokautiseksi asemaksi onnistui palomiehen näkökulmasta?

Seitsemän vastaajaa vastasi avoimeen kysymysosioon. Vastauksissa nousi esille onnistuneena asiana erityisesti yhteishenki. Myös perehdytys koettiin onnistuneeksi.

Vastaukset onnistumisista muutoksessa:

- *"Vaikea vastata kun en ole päivämiehenä Jämsän asemalla ollut, mutta luulen, että käytännön asiat ovat helpottuneet. Koen, että arki Jämsän asemalla rullaa ja moni asia on varmasti paremmin kuin aikaisemmin. Uutta/ saneerattua asemaa odotellessa."*

- *"Yhteishenki niin vakituisen kuin VPK:n henkilöstön osalta. Kaikki ymmärsivät heti alussa, että teemme töitä samojen tavoitteiden saavuttamiseksi, vaikkakin VPK:n rooli hieman muuttui aikaisemmasta yksikkötehtävien osalta."*

- *"Porukka joka perehtyi asemaan etukäteen ja teki valmisteluja niin mahdollisesti vuoron alkamisen kivuttomasti."*

- *"Ei ongelmia"*

- *"Yhteishenki varsinkin alussa."*

- *"Perehdytys, henkilökohtaiset varusteet ja hyvä yhteishenki."*

- *"Rekrytointi"*

14. Mikä Jämsän paloaseman muuttumisesta ympärivuorokautiseksi asemaksi epäonnistui palomiehen näkökulmasta?

Kysymyksessä muutoksen epäonnistumisista oli viisi vastausta, joista yksi oli yksittäinen viiva. Neljä muuta vastaajaa kokivat muutoksen epäonnistuneina tekijöinä erityisesti paloaseman tiloihin liittyviä asioita.

Vastaukset epäonnistumisista muutoksessa:

- *"Ensihoito eri tiloissa."*

- *"Tilojen siisteys ja puhtaus. Tultiin valmiiksi vanhoihin tiloihin."*

- *"Joidenkin arkea helpottavien asioiden, kuten pyykinpesukoneiden hankinta kesti luvattoman kauan."*

- *"Majoitustilat, pieni keittiö isolle porukalle. Toki kaikkeen sopeutuu."*

6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Toteutetussa kyselyssä huomioitiin tutkimuksen eettisyys. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kysely ei aiheuttanut haittoja siihen vastanneille. Kaikille kyselyyn vastanneille jaettiin saatekirje ennen kyselyyn vastaamista. Näin ollen kaikki kyselyyn vastanneet tiesivät, mihin ja miten kyselystä saatuja aineistoja käytettäisiin.

Kyselyn luotettavuuteen vaikuttaa negatiivisesti kyselyn pieni otanta. Pienen otoksen sekä sen vuoksi, että kysely toteutettiin ainoastaan yhdellä paloasemalla, kyselyn tuloksia ei voida luotettavasti yleistää koskemaan kaikkia Suomen paloasemia, jotka ovat kokeneet saman muutoksen.

Mittauksen luotettavuudesta puhuttaessa erotetaan kaksi perustetta: validiteetti ja reliabiliteetti. Edellistä näkee toisinaan kutsutun pätevyudeksi ja jälkimmäistä joko luotettavuudeksi tai toistettavuudeksi. Luotettavuus on kuitenkin laajempi käsite kuin pelkkä reliabiliteetti. Toistettavuus on puolestaan liian suppea määritelmä reliabiliteetille. (Vehkalahti 2014, 40.)

Kyselytutkimuksen teoreettinen viitekehys koostui pelastusalan työaikaa ja työhyvinvointia koskevista laeista, tutkimuksista ja näihin liittyvistä kyselytuloksista. Viitekehyyksen tarkoituksena oli hakea tietoperusta ympärivuorokautisen paloaseman aloittamiseen vaikuttaneista tekijöistä. Tekemääni kyselyä ei ole aiemmin tehty Keski-Suomen pelastuslaitoksella.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimus tehtiin pienelle henkilömäärälle, joka oli tarkkaan rajattu. Tutkimuksen paremman lopputuloksen kannalta kysely rajattiin pelastajiin. Kyselystä kuitenkin saadaan osviittaa yleisistä mielipiteistä.

7.1 Johtopäätökset tuloksista

Ympäri vuorokautisen työvuoron aloittaminen koettiin onnistuneen joko hyvin tai erittäin hyvin kaikkien vastanneiden kesken. Kommenttiosiossa mainittiin kohtuullisen hyvä perehdytys, mutta valmiustilat koettiin puutteellisiksi.

Perehdytys koettiin 75-prosenttisesti onnistuneeksi ja 25-prosenttisesti erittäin onnistuneeksi kaikkien vastanneiden kesken. Kommenttikentässä mainittiin riskikohteisiin tutustuminen.

Jämsän paloaseman tilojen soveltuvuus koettiin onnistuneen huonosti 62,5 %:n mielestä. Kommenttiosiossa oli maininnat muun muassa konttimajoituksesta, paloaseman vanhoisista tiloista sekä varusteiden huoltotiloista. Paloaseman tilojen ei todennäköisesti koeta soveltuvan hyvin nykyiseen käyttötarkoitukseensa. Teoriaosuudessa käsitellyt työhyvinvointiin vaikuttavat osa-alueet on nähtävissä tämän osa-alueen vastausprosentteissa.

Hälytyskaluston soveltuvuuden koettiin vastaajien kesken onnistuneeksi pääsääntöisesti erittäin hyvin. Kommenttiosiossa oli maininta kaluston hyvydestä sekä toimintamallista, jossa VPK miehittää pääsääntöisesti aseman muun raskaan kaluston, eli sammutusyksikön ja säiliöauton.

Henkilökohtaisten varusteiden osalta 75 % vastaajista koki muutoksen onnistuneen erittäin hyvin. Kommenttiosiossa mainittiin, että varusteet saatiin uutena. Henkilökohtaisten varusteiden osuus altistumiseen ja työturvallisuuteen vaikuttaa positiivisesti työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. Suojavarusteiden ollessa soveltuvia riskit työtapaturmiin ja esimerkiksi savulle ja kemikaaleille altistuminen vähenee. Näin pystytään vähentämään esimerkiksi sairauspoissaolojen määrää, koska työntekijä pysyy todennäköisesti terveempänä.

Työturvallisuuden huomioiminen onnistui pääsääntöisesti hyvin. Kommenttiosiossa mainittiin altistuminen kalustohallissa sekä letkujen ja kaluston pesussa. Kalustohallilla tarkoitetaan ajoneuvojen ja pelastustoiminnan varusteiden ja tarvikkeiden säilytyspaikkaa paloasemalla.

Majoitus- ja taukotilojen soveltuvuus koettiin pääsääntöisesti huonoksi. Kommenttiosiossa mainittiin tilapäismajoituksen lämpö- ja äänieristys. Konttimajoitus sijaitsee tien puolella ja lähellä

viereistä myymälää. Omien sekä pelastajien kokemusten perusteella etenkin kesäaikaan ajoneuvojen ja mopojen aiheuttama meluhaitta oli selvästi havaittavissa.

Esihenkilötyön koettiin onnistuneen pääsääntöisesti erittäin hyvin. Perehdytys koettiin onnistuneeksi. Omat havaintoni ovat linjassaan vastaajien kanssa. Paloiesimiehet suhtautuivat erittäin ammattitaitoisesti, kehittävästi ja avoimesti työvuoron aloittamiseen.

Yhteistyö samalla asemalla toimivan Jämsän VPK:n kanssa koettiin onnistuneen pääsääntöisesti hyvin. Kommenttiosioissa mainittiin alkuun ilmapiirin olleen negatiivinen, mutta pelastustehävät sujuivat hyvin. Kyselyn tekohetkellä yhteistyö Jämsän VPK:n kanssa koettiin onnistuvan hyvin.

Jämsän päivystävän palomestarin kanssa yhteistyö koettiin onnistuneen pääsääntöisesti hyvin. Kommenttiosiossa toivottiin palomestarin osallistumista enemmän työvuoron harjoituksiin.

Avoimissa vastauksissa onnistumisina nousi esiin erityisesti yhteistyö paloasemalla työskentelevien henkilöiden kesken. Perehdytys ja rekrytointi nousivat esiin onnistuneina tekijöinä. Epäonnistumisina koettiin erityisesti taukotilojen ja huoltotilojen soveltuvuus.

7.2 Yhteenveto

Vastausten perusteella voidaan todeta, että Jämsän paloaseman 24/7 työvuoron aloitus sujui hyvin. Muutokset olivat yksittäisiä poikkeamia lukuun ottamatta arvioitu joko hyvin tai erittäin hyvin onnistuneiksi. Jämsän paloaseman tilat koettiin vastauksissa soveltuneen huonosti työn alkuun. Syynä tähän on todennäköisesti se, että paloasemaa ei alun perin ole suunniteltu rakennusvaiheessa ympärivuorokautiseen toimintaan. Esimerkiksi majoitustiloina toimivat kontit koettiin pieninä miinuksena. Vastauksista perusteella voidaan todeta, että paloaseman tilojen, kalusteiden ja välineiden soveltuvuudella on iso merkitys työntekijän kokemukseen ympärivuorokautisen työrytmin aloittamisen onnistumisessa. Vastaukset korreloivat teoreettisessa viitekehyksessä käsitellyjä seikkoja työhyvinvoinnista ja turvallisuudesta ja niiden yhteyttä työntekijän kokemukseen Jämsän paloaseman muutoksen onnistumisesta.

Kaluston soveltuvuus ja henkilökohtaiset varustet koettiin hyviksi vastausten perusteella. Myös yhteistyö paloasemalla toimijoiden kesken nousi esille onnistuneena asiana vastauksissa. Jämsän VPK:n kanssa yhteistyö koettiin onnistuneeksi valtaosan mielestä sekä alotushetkellä että nykyhetkellä. Avoimissa vastauksissa nostettiin esille negatiivinen ilmapiiri alussa, mutta vaikutukset eivät kohdistuneet operatiiviseen toimintaan tai harjoituksiin. Päivystävän palomestarin RKS P34 kanssa yhteistyö koettiin myös onnistuneen hyvin, joskin päivystävän palomestarin toivottiin osallistuvan enemmän työvuoron harjoituksiin.

Jämsässä ensihoito siirtyi Keski-Suomen pelastuslaitokselle 1.1.2023, minkä takia vastauksissa ei käsitelty ensihoidon osuutta. Ensimmäisen puolen vuoden aikana Jämsän pelastajat eivät työskennelleet ambulanssissa. Kysymyksessä 14 oli vastattu epäonnistuneeksi tekijäksi ensihoidon sijoittuminen erilleen paloasemalla. Ensihoito siirtyy Jämsän paloasemalle paloasemaremontin jälkeen. Perehdytyksen, rekrytoinnin ja esihenkilötyön koettiin onnistuneen hyvin tai erittäin hyvin.

Työskentelin Jämsässä palomestarin sijaisena vuoron aloittaessa sekä sen jälkeen. Kyselyiden vastaukset ovat pääosin samoja kuin omat havaintoni. Suurimpana kehityskohteena Jämsän ja muidenkin paloasemien siirtymisessä ympärivuorokautiseen työrytmiin on tilojen soveltuvuus toimintaan. Erityisesti pelastustoiminnan varusteiden ja henkilökohtaisen huollon tiloja tulisi tarkastella muutosta tehdessä. Esimerkiksi varusteiden ja ajoneuvojen pesuvälineiden, keittiön ja peseytymistilojen tulee pystyä suoriutumaan kasvaneesta henkilömäärästä ja jatkuvasta valmiudesta. Uudessa Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä 2024-2027 mainitaan, että Jämsän toimintavalmiusajat ovat parantuneet muutoksen myötä.

7.3 Tulevaisuuden kehityskohteet

Tulevaisuuden kehityskohteita opinnäytetyöni aihealueeseen liittyen voisi olla samankaltainen kysely jonkin muun paloaseman samanlaisesta muutoksesta. Vastauksien avulla pystyttäisiin analysoimaan pelastuslaitoksen valmiutta paloaseman työajan muutoksiin.

Kyselyn paloaseman muuttumisesta ympärivuorokautiseksi voisi suunnata myös paloaseman päällystölle ja alipäällystölle. Vastauksiin saataisiin todennäköisesti erilaisia vastauksia, koska asiaa käsiteltäisiin eri näkökulmasta. Tällaisen kyselyn teettäminen yhdistettynä omaan opinnäytetyöhöni antaisi nykyisyä laajemman kuvan muutoksen onnistumisesta kokonaisuudessaan.

Kyselyn muutoksen onnistumisesta voisi teettää myös vastaavassa tilanteessa olevalle sopimuspalokunnalle. Mikäli samankaltainen kysely olisi kohdistettu Jämsän VPK:lle, uskoisin vastausten olevan osin hyvin erilaisia. Jämsän VPK:n kokemukset muutoksesta olivat omien havaintojeni perusteella erilaisia, kuin virassa olevilla pelastajilla. Koin, että pelastajille virka 24 tunnin työvuorossa on lähes kaikille pelkästään positiivinen asia, mutta sopimuspalokunnat saattoivat kokea muutoksen toisin.

7.4 Oma oppiminen

Opinnäytetyöni alkoi keväällä 2023, ja asettamani aikataulun noudattamisessa ilmeni haasteita täysipäiväisen työelämän vuoksi. Opin tämän opinnäytetyön aikana hakemaan teoreettista tietoa eri osa-alueista ja yhdistämään niitä kokonaisuudeksi. Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan vaativa, mutta koen lopputuloksen olevan tyydyttävä sekä ennen kaikkea sellainen, josta oikeassa työelämässä voi saada hyötyä.

Opinnäytetyön tekemiseen olisi jälkikäteen ajateltuna ollut järkevää luoda tarkemmat raamit työn kirjoittamiselle. Selkeämpi aikataulutus olisi nopeuttanut työn valmistumista. Prosessin aikana olen oppinut paljon vastaavan työn vaativuudesta ja työn tekemisestä. Haluan kiittää kyselyyni vastanneita henkilöitä, opinnäytetyön ohjaajaa Jari Vehkalaa, sekä omia läheisiäni, jotka antoivat tukea opinnäytetyön tekemisessä.

Lähteet

Aaltonen, P. 2022. Kuva Jämsän paloasemasta. Yleisradio 2022. www-dokumentti.

https://images.cdn.yle.fi/image/upload/ar_1.50015,c_fill,g_faces,h_423,w_636/dpr_2.0/q_auto:eco/f_auto/fl_lossy/v1646661925/39-92486262260bee040c9

7.3.2022

Erämetsä, T. 2003. *Myönteinen muutos*. 2.painos. Tammi Oy. Helsinki

Heikkilä-Tammi, K. *Työhyvinvoinnin laaja-alainen malli*. www-dokumentti.

<https://blogs2.abo.fi/hyvinvoivahoiva-opas/mita-on-tyohyvinvointi/tyohyvinvoinnin-laaja-alainen-malli/> 21.4.2024

Hyppänen, R. 2007. *Esimiesosaaminen - liiketoiminnan menestystekijä*. Edita. Helsinki

Keski-Suomen hyvinvointialue 2023. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024–2027.

Keski-Suomen Pelastuslaitoksen johtokunta 8.3.2022 www-dokumentti.

https://julkinen.jkl.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=13249

Keski-Suomen pelastuslaitos 2020. Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös vuosille 2021–2024.

Kunta ja hyvinvointialuetyönantajat KT. Kunta-alan teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus. www-dokumentti. <https://www.kt.fi/sopimukset/tekniset/2022/liite-2-palo-ja-pelastuslaitosten-tyoaikajarjestelyjen-erityismaaraykset> 1.12.2024

Manka, M, Manka, M. 2016. *Työhyvinvointi*. Talentum Pro. Helsinki

Nummelin, T. 2008. *Stressi haastaa työkyvyn, Varhainen puuttuminen esimiehen työkaluna*. WSOYpro. Helsinki

Pelastustieto 22.4.2016. www-dokumentti. <https://pelastustieto.fi/pelastustoimi/pelastuslaitokset/vanska-24-tunnin-kannalla-lisaa-palomiesten-tyohyvinvointia/#d94a9be9> 2.1.2025

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012. www-dokumentti. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79284/Toimintavalmiusohje%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sisäministeriö. 2023. Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan. www-dokumentti. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165143/SM_2023_28.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SPAL. 2017. *Keski-Suomen toimintavalmiudesta kanneltiin Aviin*. www-dokumentti. <https://pelastusalan.ammattilainen.fi/keski-suomen-toimintavalmiudesta-kanneltiin-aviin/> 3.11.2024

SPAL. 2016. *Työaikamuutos romahdutti työhyvinvoinnin*. www-dokumentti. <https://pelastusalan.ammattilainen.fi/tyoaikamuutos-romahdutti-palomiesten-tyohyvinvoinnin-etela-savossa/> 22.1.2025

SPAL. 2019. *Palomiesten kuormitus selvitys valmistui Keski-Suomessa*. www-dokumentti. <https://pelastusalan.ammattilainen.fi/tyoterveyshuolto-suosittelee-tyoaikamuodon-tarkastelua-keski-suomessa/> 3.11.2024

Stenwall, J, Virtanen, P. 2007. *Muutosta johtamassa*. Edita. Helsinki

Termipankki. *Ympäri vuorokautinen työ*. www-dokumentti. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/ymparivuorokautinen%20tyo>

Tiitta, P. 2011. *Palo ja pelastusalan työturvallisuus ja hyvinvointi*. Työturvallisuuskeskus

Tilastokeskus. Kuntien avainluvut. www-dokumentti. <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=182>

Toom, N. 2023 *Työhyvinvoinnin johtaminen pelastustoimessa*. www-dokumentti. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/795896/Toom_Niko_Mikael.pdf?sequence=2

Työaikalaki 872/2019

Työsuojelu.fi Työnjohto-oikeus. www-dokumentti. <https://tyosuojelu.fi/tyosuhde/oikeudet-ja-velvollisuudet-tyossa/tyonjohto-oikeus> 20.1.2025

Työterveyslaitos. 2017. *Työajoilla on väliä*. www-dokumentti. <https://www.ttl.fi/ajankoh-taista/blogi/tyoajoilla-valia> 4.1.2025

Työterveyslaitos. *Näin organisaatiomuutos etenee*. www-dokumentti. <https://www.ttl.fi/teemat/tyoelaman-muutos/organisaatiomuutos/nain-organisaatiomuutos-etenee> 19.1.2025

Työterveyslaitos. *Työaikojen arvioinnin liikennevalomalli*. www.dokumentti. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyoaika/vuorotyö/tyoajkojen-arvioinnin-liikennevalomalli> 13.12.2024

Työturvallisuuslaki 738/2002

Vehkalahti, K. 2014. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura. Helsinki [www-dokumentti. https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content](http://www.dokumentti.https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content)

Liitteet

Saatekirje:

Hyvä vastaaja,

Pyydän teitä vastaamaan opinnäytetyöni kyselyyn liittyen Jämsän paloaseman 24/7 työvuoron aloittamista pelastajien näkökulmasta. Kysely on tarkoitettu heinäkuussa 2022 virassa aloittaneille pelastajille Jämsässä.

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa onnistumisia ja epäonnistumisia liittyen päiväpaloaseman muuttamisesta ympärivuorokautiseksi. Kyselyn avulla pystytään tulevaisuuden paloasemamuu-
toksissa ottamaan huomioon laajemmin muutostarpeita ja mahdollisia epäkohtia.

Kysely suoritetaan Webropol-alustalla ja kyselyyn vastataan nimettömästi. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 15 minuuttia.

Ystävällisin terveisin:

Leevi Hetekorpi, Opiskelija AMKN20, 050 3391807

Jari Vehkala, Opinnäytetyön ohjaaja, +358295453401